

LÁZEŇSTVÍ A WELLNESS

Eva Schwartzhoffová

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

LÁZEŇSTVÍ A WELLNESS

Eva Schwartzhoffová

Olomouc 2016

Oponenti: Ing. Halina Kotíková, Ph.D.
Ing. Eva Vavrečková, Ph.D.

Neoprávněné užití tohoto díla je porušením autorských práv a může zakládat občansko-
právní, správněprávní, popř. trestněprávní odpovědnost.

1. vydání

© Eva Schwartzhoffová, 2016

© Univerzita Palackého v Olomouci, 2016

ISBN 978-80-244-5114-5 (online : PDF)

ISBN 978-80-244-5113-8 (print)

Obsah

Úvod.....	5
1 Historický vývoj lázeňství.....	7
1.1 Chronologický přehled historie	7
1.2 Tradice lázeňství v České republice	11
2 Rozložení a přehled lázní na území České republiky	13
2.1 Členění lázní.....	13
2.2 Přehled a základní charakteristika vybraných lázeňských míst České republiky.....	17
3 Lázeňská klientela a typy lázeňské péče	23
3.1 Segmentace lázeňské klientely.....	23
3.2 Typy lázeňské péče.....	24
3.3 Postup při vyslání pacienta do lázní	25
3.4 Pobyť v lázeňském zařízení.....	27
4 Lázeňství	29
4.1 Lázně, lázeňské místo a lázeňský statut.....	29
4.2 Léčivé zdroje	31
4.2.1 Přírodní léčivé zdroje.....	32
4.3 Léčebné metody	33
4.4 Lázeňská zařízení	35
5 Ekonomika lázeňství.....	37
5.1 Organizace působící v českém lázeňství	37
5.2 Legislativní rámec lázeňství.....	39
5.3 Statistika a informace o lázeňství.....	40
5.4 Formy vlastnictví lázeňských subjektů	40
5.5 Postavení lázeňství v ekonomice	41
5.5.1 Léčebné zařízení jako ekonomický subjekt.....	41
6 Lázeňství a cestovní ruch.....	43
6.1 Služby cestovního ruchu	43
6.2 Pobyť zahraničních hostů	44
6.3 Terminologie	45
6.4 Evropské lázeňství.....	46

7	Současnost českého lázeňství	49
7.1	Změny v lázeňské péči v posledních letech	49
7.2	Trendy současného lázeňství	50
7.3	Lázeňská péče v České republice v roce 2015	50
8	Wellness.....	53
8.1	Historie wellness	53
8.2	Součásti wellness.....	54
8.3	Wellness aktivity, procedury a místa jejich poskytování	56
8.4	Instituce v oblasti wellness.....	59
8.5	Výsledky výzkumu wellness služeb a zařízení.....	60
9	Doporučená literatura	63
10	Seznam zkratk	65
11	Přílohy.....	67
	Příloha 1: Ukázka první strany formuláře Návrh na lázeňskou péči	68
	Příloha 2: Ukázka formuláře pro vyúčtování lázeňské léčebně rehabilitační péče.....	69
	Příloha 3: Přehled onemocnění uvedených v Indikačním seznamu	70
	Příloha 4: Ukázka záhlaví tabulky s Indikačním seznamem	71
	Příloha 5: Seznam lázeňských míst pro léčbu dětí a dorostu	72

Úvod

Lázeňství tvoří komplex činností několika oborů, které zabezpečují uspokojování potřeb lázeňských hostů. Považujeme ho především za obor *zdravotnictví*. Lázeňství je rovněž považováno za nedílnou *součást cestovního ruchu*. Lázeňství je významné celospolečensky především svou léčebnou funkcí, rovněž vytváří řadu pozitivních efektů na regionální a lokální úrovni. Díky zájmu lidí i společnosti o prevenci a péči o zdraví má lázeňství vysoký potenciál a předpoklady pro další rozvoj. V posledních letech si lidé stále více uvědomují význam lázeňské péče pro své zdraví, a to jak pro fyzickou kondici, tak pro duševní stav, vyrovnanost, harmonii a krásu. Význam lázeňství a zejména jeho nové formy – wellness roste. Lázně i wellness jsou dnes běžnou součástí zdravého životního stylu obyvatel.

V současné době již nejsou lázně jen komplexem poskytujícím léčebné koupele a procedury, ale díky moderní infrastruktuře a vybavení poskytují lázeňským hostům také širokou škálu nejrůznějších možností, jak příjemně strávit volný čas, a to sportovními, kulturními nebo jinými společenskými aktivitami.

Využívání přírodních léčebných zdrojů, koupele, pití vod a léčení hrály v lékařství ode dávna značnou roli jako jeden z nejstarších způsobů terapie. Lázeňství se dnes nezaměřuje jen na léčbu nemocných lidí, tedy pacientů s chronickými onemocněními. Naopak, lázně se starají i o lidi, kteří chtějí různým onemocněním předcházet. Lázeňskou terapii lze účinně nasadit jak v případě, kdy se už projevují zdravotní problémy, tak i tehdy, kdy se ještě dá vzniku onemocnění předejít. To se týká zejména civilizačních chorob, které souvisí s nezdravým životním stylem.

Na území České republiky se vyskytují prameny minerálních, termálních a radioaktivních vod, výrony plynů a ložiska peloidů, které, pokud svými vlastnostmi, chemickými či fyzikálními, pozitivně působí na lidský organismus, jsou považovány za léčivé zdroje. S výskytem konkrétního přírodního zdroje souvisí tzv. indikace neboli to, co se v daném místě léčí, na co jsou lázně zaměřeny. V České republice máme řadu lázeňských míst, která disponují všemi druhy léčivých přírodních zdrojů a slouží k léčení nejrůznějších onemocnění. Která místa, přírodní léčivé zdroje a indikace to jsou, jak se do lázní dostanete, jak probíhá pobyt v lázních a řadu dalších zajímavostí, které s lázeňstvím a lázeňským cestovním ruchem souvisejí, se dozvíte z následujících kapitol.

1 Historický vývoj lázeňství

Lázně jsou historicky vždy spojeny s existencí přírodního léčivého zdroje, jako je minerální voda, termální voda, peloidy nebo klima. Lázní a léčebných pramenů bylo v minulosti více než dnes. Jejich počet byl vlivem nejrůznějších okolností neustále redukován. V blízkosti zdrojů, především okolo vývěrů minerálních a termálních vod ke koupelím a k pití, vznikala postupně léčebná místa. Lázeňství získalo svůj název od koupelí, které se v nich používaly již od pradávna. Slovo lázeň je odvozeno od řeckého slova *balaneion*, které lze do češtiny přeložit jako koupelna, lázeň. V souvislosti s lázeňstvím a lázněmi je rovněž uváděn pojem *spa*, odvozený z latinského spojení *sanus per aquam* (léčení skrze vodu). Původní význam termínu *spa* je označení pro lázně s minerálními prameny; jedny z nejznámějších v Evropě jsou Spa v Belgii. Anglické slovo *spa* pak v překladu znamená lázně a i ono je někdy používáno pro označení lázeňských, a zejména wellness zařízení.

1.1 Chronologický přehled historie

Prvopočátky lázeňství

Období pravěku je charakterizováno vývěry teplé a horké vody, jakož i výpary plynů. Prameny byly spojovány s nadpřirozenými silami a léčebnými účinky. První zmínky o termálních radioaktivních pramenech v Teplicích se datují do keltského období.

Starověk – Řecko a Řím

Všeobecně se traduje, že se lázeňství rozvinulo ve starověkém Řecku a Římě. Jsou zaznamenána zázračná uzdravení v souvislosti s vodou. Nejznámější zázraky z této doby souvisejí např. s koupelemi v Jordánu. Původní antická božstva, Apollon, Aeskulap a Hygiena, jsou nahrazována křesťanskými patrony. V řeckých městech začaly vznikat veřejné lázně se studenou a teplou vodou, tzv. *balaneion*, které byly budovány v blízkosti gymnázií, kde se sportovalo, a po sportovním výkonu následovala regenerace jako např. koupel či masáž. Pojem lázně se poprvé objevil v 5. století př. n. l., v době mykénské (Kréta, Kypr). Rozmach teplých koupelí a tzv. potních lázní nastal koncem 5. století př. n. l. V době antické kultury se objevují první vany, rozvod vody trubkami a kolem 2. století př. n. l. Římané povýšili lázeňství na prestižní úroveň a zakládali lázně i ve střední a západní Evropě, na sever od Říma v tehdejších římských koloniích. V tomto období existovaly dva typy lázní:

- a) soukromé pronajímané lázně, tzv. *balneae private* – 3. století př. n. l., což byly komunální lázně s oddělením pro muže a ženy. Zároveň však lázně s vanou byly součástí bohatých římských domácností;
- b) veřejné lázně, tzv. *balneae publicae*, které byly financovány státem nebo mecenáši. A to počátkem 1. století.